HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מחק פסול. לף מה שהגיה עליו מע"פ שמקום וכדמפרש ומזל שתותו שמחק בסוף השטר במקום (ג) שהיה יכול לומר שהיה כתוב בו שריר וקיים כגון בתר בתרא דכשר למיקניא ביה ומתקו והגיה מה שהלה ומחר כך כתב שריר וקיים לבד בתוספא הכתב אין למוש שהרי הדבר ניכר שקודם שנכתב שריר וקיים זוה השטר נמחק ונתקיים: **וכשיעור שריר וקיים.** וכל שכן אם שיעור המחק יותר מזה: **ולר' ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב מבחוץ ליחוש דלמא כתיב מגואי מאי דבעי** (ד) **ומחתים סהדי יתירי מאבראי ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי א"ל מי סברת עדים בסדרן חתימי עדים ממטה למעלה חתימי וליחוש דלמא מתרמיא ריעותיה בשיטה אחרונה וגייז ליה לשיטה אחרונה וגייז ליה לראובן בהדיה ומתכשר בבן יעקב עד דתנן** (ה)**בן איש פלוני עד כשר דכתיב ראובן בן בחד דרא ויעקב עד עלוויה וליחוש דלמא גייז ליה לראובן בן ומתכשר ביעקב עד דתנן** (ו)**איש פלוני עד כשר דלא כתיב עד ואיבעית אימא לעולם דכתב עד דידעינן בה דהא חתימות ידא**

מחק פסול ואע"פ שמקומים (א)**ולא אמרו מחק פסול אלא במקום שריר וקיים וכשיעור שריר וקיים ולר' ירמיה בר אבא דאמר אחורי הכתב וכנגד הכתב מבחוץ ליחוש דלמא כתיב מגואי מאי דבעי** (ד) **ומחתים סהדי יתירי מאבראי ואמר אנא לרבות בעדים הוא דעבדי א"ל מי סברת עדים בסדרן חתימי עדים ממטה למעלה חתימי וליחוש דלמא מתרמיא ריעותיה בשיטה אחרונה וגייז ליה לשיטה אחרונה וגייז ליה לראובן בהדיה ומתכשר בבן יעקב עד דתנן** (ה)**בן איש פלוני עד כשר דלא כתיב עד ואיבעית אימא לעולם דכתב עד דידעינן בה דהא חתימות ידא**

מלמטה למעלה חתימי. ות"ת אין לרב הונא בין לרב יהודה (ב) מתניתין דקתני מלמטה למעלה למתוקמא דלא מהדר ליה גבי (ג) (גיטין דף פז:) גט קרח הכל מקלימין עליו כו' לימוזו גט קרח כל שקריו מרובים מעדיו הכל עד מרובים מקריו שפיר דמי: **ר"ל.** רב חסדא לרמי בר חמא: **מי סברת.** מליבא דר' ירמיה בר חנא: **עדים בסדרן** (ג) **דמיבי.** מלמטה למעלה כתוב שם השטר כתוב שמי שגם העדים חתומין שמי ושם הכתב כתוב ערב שגם העדים חתומין ערב והתחילו למחום בתחלת השטר כנגד זכרון עדות שהיתה בפיהם כו' וכולן זה תחת זה ס"ל ודלמי יכול להוסיף ולזייף ולהחתים כדקתמרת: **אלא מלמטה למעלה חתימי.** מתחילין לחתום מלמטה מלמעלה כנגד שיטה אחרונה זה (ד) תחת זה והולכין וחותמין למעלה של שטר ושם השטר כתוב ערב הן חותמין שמי וכן מפורש בגמרת פרק ישראלים (ה) גט פשוט עדיו לרמז ומקומר עדיו למעלה וכיון שמתחילין לחתום כנגד שיטה אחרונה אין יכול להוסיף עוד ולזייף עוד מלד אחר שאין השטר מתקיים אלא מכנגד החתימות ולמעלה: **ריעותא בשיטה אחרונה.** (ו) שיש כתוב שם תנאי או פרעון המזיק לבעל השטר וגייז ליה להיות שיטה אחרונה ולא על גב דגייז ליה לראובן בהדיה החתום כנגדה מבחוץ כדי משמייר ביה בן יעקב עד ותנן לכשר נכך: **בן איש פלוני עד דכשר ביה ראובן בן בחד דרא.** משמע לראובן גייז ליה נמי לבן בהדיה ולא נשאר בלחי יעקב לבדו: **וקא מכשר ביעקב עד.** לשמעינן יעקב עלמו חתם את שמו

וכשיעור שריר וקיים. וכל שכן יותר שימחוק שני שיטין או ג' כדי להעריס וכתב מאי דבעי והדר כתב שריר וקיים לכך פסול כל מקום שנוכל לומר בנקון היה יכול להיות כתוב שריר וקיים מבל בפחות משריר וקיים ליכא למיחש מידי (א):

ולר' יוחנן דלמא כתב מאי דבעי ומחתים סהדי מאבראי.

מבל מי לא מחתים להו היה פסול שסיום העדים יש לו להיות כנגד סיום השטר וליכא למימר למטייט ליה מלד אחר לשמא יעשה שם השטרות: **אנא לרבות עדים קא עבדי.** ויקיים בשלשה שלמעלה (ב) דמבל תלתא מקיימים (ג) כדאמרי' בפרק הזורק (גיטין פח:) והבל לא מלי למעוי דלמקמן מין מקיימים אלא מעדים של מטה דפריך לקמן ומימוה דלמא כתב הוא ועדיו בשיטה אחת ואמר כל כי האי גוונא אין מקיימים אלא מעדים של מעלה (ד) ס"ל ליתני כאן אין מקיימין אלא מעדים של מטה וי"ל דהא מתני' בשלשה הזורק (שם) שמע מינה מבל בי תלתא מקיימין אבל לקמן שכתב בשיטה אחרונה אין מקיימין:

ולימא מסיפא. ות"ת אין לרב הונא בין לרב יהודה מתניתין דקתני מלמטה למעלה למתוקמי בין קשר לקשר ולמידך מלמטה למעלה למאי תקינו הכי אלא (ו) שיהיו חתומים כולן מתח שיטה אחרונה מבחוץ ולא יצטרך כמו כן לרב הונא לכתוב שריר וקיים וי"ל דבבל מה שיוכלו לשנותו מפשוט היו משניס לפי אלא יהיו הכל בקיאין לעשותו דלמלכי מיימנא דעתיה:

וניחוש דלמא מתרמי ריעותא בשיטה אחרונה וגייז ליה. והא אין למדין משיטה אחרונה להא מהדר ליה מעיניו של שטר והיכי גייז הא יהא פסול אם תמצה כיון דלא מהדר (ד) וי"ל דמקשר לא נהגו חזרת השטר והיו למדין משיטה אחרונה דבפשוט ודלמי אין למדין לפי שהעדים חתומים מבפנים ולא דייקי וחותמין כמוך מן הכתב בשיטה ויכול לזייף בחותה שיטה אי לאו משום דלמדינן אין למדין אבל במקומר שעדיו מלמטה למעלה מכווני בשיטה אחרונה (ה) לחתום כנגד שיטה אחרונה והשתא נמי כי למדין משיטה אחרונה יכול להזדייף מבפנים לפי שאין העדים חותמים כנגד חותם השיטה שזייף וה"ת והוה יחתום עדים כנגד הכתב שזייף מבפנים ויקיים בחידך תלתא סהדי וי"ל דלא היה בשיטה כי אם עד אחד חתום ואם חתום עלמו (ו) חתום שני פסולים ס"ל העדים שחתמו בראשונה הם טייטו בגליון שלמטה מן השטר מבחוץ שלא יבא אדם לחתום ויכתוב שטר בחותו גליון ויהיה העד לזה שזהו כתב ידו ות"ת לרבי חנינא בן גמליאל מקומר שכתוב עדיו מתוכו היינו כשחתם בראשונה אבל בשיטה אחרונה אין חוזרת השטר ובמקומר ליכא ות"ס כשיעשנו פשוט ולא יהא חוזרת השטר יפסלוהו וי"ל דהיא דר' חנינא ס"ל על כרחך (ז)

במקומר דמהדר ביון שעדיו מתוכו: **וגייז ליה לשיטה אחרונה.** ות"ס לר' ירמיה לא הוה כתיב ביה שריר וקיים בשלמא לאחר זמן בב"ד יפסלוהו שיהו סבורים שהזמין הבעל עדיו ביה היכי הוה לגלות לן שלא יהא חתום אלא בשעת כתיבה ויפסלוהו ולרב הונא היה כתוב בו כדמסקי לעיל אבל בפשוט בין למר ובין למר לא היה כתוב בפשוטים שלפסל שריר וקיים: **דכתב ראובן בן בחד דרא ויעקב עד בחד דרא עלויה.** כלומר (ו) כתוב לראובן בן בשיטה אחרונה ס"ה ויהיו בחד לדלן ואחר כך יעקב עד לשטר של שטר ופירש ריב"ם מי בן בראשם לראובן ומ"ת כתב לו שלא יהא לראובן ועם בן יעקב ובקומיה של ריב"ם (ח) בשלמא יעקב ולראובן בחד לדלן לשטר בן שטר ובן בחתם לשם לראובן שאם יהא לראובן בן יעקב עד לשטר בן בחתם ויעקב עד לשטר בן בחתם ויעקב עד בחד דרא ויעקב עד בחד דרא ראובן בן יעקב עד לשטר בן בחתם ויעקב עד לשטר בן בחתם ויעקב עד לשטר בן בחתם וי